

A szálaló erdő rendszereinek elnevezései (Nomenclatura)

DR. ROTH GYULA
Kossuth-díjas, ny. egyetemi tanár

Az Országos Erdészeti Egyesület elnöke, *Partos Gyula*, a minap felvetette a szálaló erdők rendszerei elnevezéseinek hiányos, ill. zavart voltát, főképpen a „vágásos szálalás“ és „szálalóvágásos eljárás“ szavakkal kapcsolatban és kérte, hogy alkalmas cikkben tisztázzam a zavart.

Megkísérlem annál is inkább, mert úgy érzem, hogy magam is hozzájárultam bizonyos fokig a zavarhoz avval, hogy az 1935-ben megjelent *Erdőműveléstanomban* (II. 563) a vonalas szálalást nem tárgyaltam mint önálló új erdőalakot, hanem a vonalas szálaló vágással együtt a felújító vágások között. Ezt az O. E. E.-nek szegedi nyári gyűlésén (1949) szóvá is tette Dr. *Magyar Pál* az akkor a szálaló erdőről tartott előadásomhoz való hozzászólásában. Igaza volt dr. *Magyar Pálnak*, én meg bevallottam, hogy egyszerűen nem mertem akkor még a vonalas szálalást mint önálló erdőalakot leírni, mert nem volt még tényleges példám rá, csak elméletben volt meg, mert ugyan a régebbi felújítási kísérleti területeimen megpróbáltam több helyen is, hogy a felújítás vágásait kiterjesszem hosszú időre, ami szálaláshoz vagy ahhoz közel vezetett volna, de nem volt rá lehetőségem, mert a szaktársaim, akiknek gondjaira bízott erdeiben folytattam a kísérleteket, egyenesen megkövetelték tőlem a felújításoknak mielőbbi kiteljesítését és nem voltak hajlandók várni hosszabb időkig az anyaállományok tárolásával, amikor alattuk már tolakodott a sűrű fiatalos. Csak az 1936-ik évi kutatásügyi világkongresszus lezajlása után, 1937-ben nyílt meg a lehetőségem a Sopron melletti levő Hidegvíz völgyben az első vonalas szálalás kialakítására számottevő területen, amit 1950-ben mutattam be első ízben a szakbeli nyilvánosságnak. A vonalas szálalást ismertettem az „*Erdészeti Kísérletek*“ 1940-ik évi füzeteiben (203. o.) és az *Intersylvában*, a CIS (Centre international de Sylviculture) tudományos folyóiratában (1940. I. k. 32. o.), legutóbb az *Erdőmérnöki Főiskola 1952–53-ik Évkönyvében* (161–194).

Az említett szegedi előadásomban is kifejtettem ugyan, hogyha a vonalas felújítás időtartamát meghosszabbítva, kihúzzuk a vágásforduló végéig, vagyis állandóvá tesszük a használatot is és a felújulást is, akkor vonalas szálalás lesz belőle, vagyis rendszeres szálaló erdő. De mivel véletlen események miatt sem az előadás, sem a hozzászólások nem kerülhettek nyilvánosságra, azok sem szerezhettek tudomást a fentiekről, akik egyébiránt el szokták olvasni a szakajtót, amiért széles köröknek nem is juthattak tudomásukra.

Vissza kell nyúlnom a szálaló vágásos szó körüli régi félreértésekre, idézve az Erdőműveléstan 526. oldalán mondottakat. Rámutattam ismételten arra, hogy a mai természetes felújítási eljárások alapalakja *Gayer* csoportos felújítása. Ennek eredeti neve: szálalóvágásos alak (Femelschlagform) volt, ha jól emlékszem, az 1863-ban megjelent könyvében szerepelt ez a név. Később (Der gemischte Wald. 1886. 69.) *Gayer* „félreértések elkerülése érdekében“ visszavonta ezt a nevet és helyébe tette a „horst- und gruppenweise Verjüngung“ szót, amelyet *Bund Károly* fordított le „csoportos felújítás“ szóval. (Erd. Lapok, 1920. 109. o.) Mindamellet *Gayer* később is használta ezt a szót, mert 1895-ben ír a szálalóvágásos üzemről és annak kialakításáról Bajorországon.

Időközben terjedt az eljárás a régi név alatt a badeni Schwarzwaldban, ahol bizonyos átalakuláson ment át, de megtartotta a régi nevét. Ott ismerte meg *Kaán Károly* és ugyancsak a szálaló vágásos eljárás nevével elhozta hozzánk, alkalmazását — úgy emlékszem — hivatalosan is elrendelve.¹

A badeni erdő jegenyefenyveseiben honosodott meg a szálaló vágásos eljárás az ottani viszonyokból folyó avval a változtatással, hogy célja az anyafák hizlalása lett. Az ehhez szükséges lassú záródásbontás nyomán felferődött a fiatalos is, de avval ott nem sokat törődtek, a súly a túltartott törzsek hizlalása maradt. Ez annyiban jelentett alapvető eltérést, mert a felújító vágások célja mindenkor és mindenütt a fiatalos odateremtése, az anyaállomány egy részének túltartása pedig a szálalásnak bizonyos jellegeit hozta. Tehát már itt adódott a félreértés lehetősége.

1. *Kaán Károly*. A Schwarzwald szálaló vágásos haszonfagyazdasága. Erdészeti Lapok 1902.

Ha a száraló erdők különféle rendszereinek nevét keressük, akkor elsősorban a fogalmát kell leszögezzük. Ezt pedig leghelyesebben annak célja alapján tehetjük, mert a cél alakítja az eljárást. A száraló erdő kimondott célja: az erdő faállományának állandó fenntartása; a szükségletek kielégítése, megtoldhatjuk ezt avval: az egészséges javaállomány fenntartása a növekedésnek lehető erős fokán.

A száraló erdő a természetes felújítás alapján áll, de nem változtat a lényegén, hogyha a mesterséges felújításhoz is nyúlunk, ami újabb, eddig nem képviselt fafajok behozatalához szükséges, de amit különleges viszonyok is követelhetnek, pl. ha bármi okból elmarad vagy hiányos marad a természetes település.

A száraló erdő névhez még egy megjegyzést kell fűznöm: *Madas László* vetette fel — magánbeszélgetésben — *Áprily* Lajosra való hivatkozással —, hogy nem helyes a száraló erdő név, mert nem az erdő száal, hanem azt száalják. Tehát úgy kellene mondanunk: Száalalt erdő.

Nem tudom elfogadni ezt a megokolást, elsősorban azért sem, mert a „száalalt“ szó múlt idő és nem jut kifejezésre benne, hogy azt az erdőt ma is száalják és a jövőben is száalalni fogják. Másodsorban és főképpen pedig azért nem, mert a száaló szó itt se nem melléknév vagy jelző, se nem ige, hanem főnév! Ennek az erdőalaknak a neve: mint a szálerdő, sarjerdő, középerdő, vagy akár nyeső erdő, botoló erdő, fejesfaerdő stb.

A száaló erdőt jellemzi, hogy a fahasználat évről évre vagy legalább rövid időközökben végig megy az erdő egész területén és visszatér minden egyes területegységre, de minden területegységről csak keveset vág, általánosságban a területegységen képződő faanyagának egy évi növedékét. A használat visszatérése többnyire egy és öt év között váltakozik, de tíz évnél hosszabb szünetek nincsenek helyükön.

A száaló erdő fogalmába bele kell értenünk azt is, hogy az állományok összetétele nagyon változatos, keverednek benne az öreg, a középkorú és a fiatal fák. Ez a keveredés nagyon sokféle lehet, de ez nem változtat a lényegén. Ne is törekedjünk aggodalmasan szabályosságra vagy egyenletességre, mert hiábavaló kísérlet lenne. Az *Erdészeti Lapoknak* egyik évfolyamában olvashatjuk a következőket:² „...*minden ténykedésünket és minden tervezésünket az irányítja, hogy az eddig véghasználatnak tekintettel haszonvétel egymástól 47 méterre álló idős faegyedek ki-termeléséből áll*“ ... Ennek alapfeltétele volna, hogy a tervbe vett méreteket elért, vágásra kerülő fák 47 méteres négyes hálózatban sorakozzanak ki. Ez teljes lehetetlenség.

De még az enyhébben hangzó következő feltételt sem érhetjük el (u. o. 239): „*A száalásnak, az igazi 100 százalékos száalásnak, helyesebben az így már kialakult száaló erdők képének — éppen az a legjellegzetesebb vonása, hogy a vastag, a közepes és vékony fák az erdő egész területén egyenletesen 3 keveredve alkotják az állományt.*“

A száaló erdőben a törzsek méretei tényleg minden területegységen keveredve fordulnak elő, még hozzáférhetjük, hogy nemcsak a méretek mutatnak nagy változatosságot, hanem a fafajok is, — de egyenletes eloszlás követelését nincs miért előtérbe tolnunk, mert nincs lehetőségünk annak megvalósítására.

A száaló erdő úgyis nagy követelésekkel áll szemben mindazokkal, akik benne dolgoznak, nem szabad azokat teljes lehetetlenségek követelésével riasztani.

Ami az egyenletességet illeti, magam is régebben úgy gondoltam, hogy a száalás avval indulhatna meg, hogy a normális egykorú állományból egyenletes eloszlással szedem ki a törzseknek bizonyos számát. A keresztülvitelnél ráeszméltem, hogy erre legfeljebb nagyon ritkán lehet lehetőségem és ráeszméltem arra, hogyha egy-egy ha-nyi területről 3—4—5 öreg törzset vehetek ki, nem tudok egyenletességet teremteni még akkor sem, hogyha ezt az egynéhány törzset tényleg szabályos eloszlásban, egymástól egyforma távolságra vágom. Mert ott, ahol az erős törzset kivettem, ott megszakad a záródás, de csak kis területen és közvetlenül mellette, körülötte megmarad a zárt erdő, tehát nincs egyenletes záródásbontás, nem is lehet.

Ha pedig a térbeli rend érdekében bizonyos irányokhoz, vonalakhoz vagy sze-gélyekhez kötöm a munkámat, akkor egyenletes bontásról semmiképp szó nem lehet. Hogyha a munkám nyomán jön a település, akkor — bár nem veszem irányadónak a bontás során a település fejlesztését, mert nem a felújítás a cél! — de annyi vilá-gosságot mégis adunk neki, hogy meg ne fulladjon. Ez megint az egyenletesség ro-

2. Ajtay Viktor: A növe terület elméleti rendje száaló erdőben. *Erdészeti Lapok* 1949. 239.

3. Én emeltem ki a szót. R.

vására megy. A tényleges keresztülvitel arra tanított, hogy ne is törekedjen egyenletességre, annál kevésbé, mert régi, sokszor igazolt tapasztalatom, hogy éppen az egyenletes bontás — ami csak a fokozatosan felújító vágás sajátja — a legkevésbé alkalmas a település előteremtésére és egyenesen a természetten elkövetett erőszakot jelentene, ha a természet munkáját egyenletességbe akarnám szorítani, amit a természet a legritkább esetben teremt meg.

A törzsek méreteinek eloszlása a szálaló erdőnek bizonyos egyéni jelleget ad. A vegyes korú és méretű fák, ill. azok egy-egy osztályának elnevezéseit is tisztáznunk kell. Az Erdőműveléstanban (485. o.) a főfa, középfa, aljfa és töltelék kifejezéseket használtam.

Ezek az elnevezések megfontolást követelnek, hogy más, már régebben elfogadott és használt szavakkal ne keveressük össze őket. A főállomány, mellékállomány és aljfa szavakat már lefoglaltaknak tekintem, amiért azokat kerülnünk kell. Hasonlóképpen a vastagfa, aljfa szavakat. A vastagfa bizonyos nagy méretű választékot jelent, az aljfa alatt rendszeren a legalsó szintet, a cserjéket értjük, tehát ezt a két kifejezést is jobb elkerülni. Talán az öregfa, közép (közepes) fa és az apró vagy vékonyfa kifejezéseket fogadhatjuk el a szálaló erdőben, a számításba nem vett anyag számára maradna a töltelék szó.

Az eddigi tapasztalataim alapján lehetőleg elkerülendőnek mondanám a „szálaló vágásos” szót, bár annak idején magam is használtam (Erdőműveléstan 495. o.) és pedig azért, mert ennek a szónak eredeti szerzője maga is visszavonta azt és eljette. Nem is kell azt teljesen eljtenünk, de korlátozzuk azt kizárólag a Kaán-féle szálaló vágásos haszonfa gazdaságra, amelynek révén ez a kifejezés már nagyon befészkelődött a magyar erdőgazdaságba.⁴

A szálaló erdő törzseinek méreteit illetőleg normálisnak szoktuk tekinteni, hogyha a szálaló erdőben

az öreg fa	50 százalékát,
a közepes fa	30 százalékát,
az apró fa (vékony fa)	20 százalékát

adja az egész fatömegnek. Bőven akadnak eltérések ettől az aránytól, de azok a szálalásnak lényegét nem változtatjuk meg, sőt nem is érintik. A legalsó szint, az új település és az egészen fiatal fák a fenti számokban nincsenek benne. Ezeket nevezük tölteléknek, ott kell lenniök az állomány aljában lehetőleg nagy mennyiségben, de fatömegüket számításba nem vesszük. Szerepük fontos, mert ezekből kell kikerülniök a kivágott törzsek helyébe lépő, az alsó mérethez ért „apró vagy vékony fáknak”. „Aljfa” számára, — a szokott cserjéket értve e szó alatt — nem marad külön hely, amivel azonban nem akarom azt mondani, hogy irtsuk ki, ha akad. Ha ilyenek betelepülnek, olybá tekintem, hogy biológiai szerepük van. Hacsak a kívánatos fajok települését, ill. fejlődését nem akadályozzák, maradhatnak. Túlságos elburjánzásukat azonban ne engedjük.

Az ilyen összetételt mutató szálaló erdő állományába évről évre belevágunk és kiszedjük a vágásra érettnak minősített erős törzseket, az öreg fát, amelyek száma ha-ként 3—4—5 szokott lenni, a közepes állományból 6—8—10—12 darabot vágunk. Ezeknek fatömegét a vékony anyagból egészítjük ki az évenként és há-ként kiszámított mennyiségre, esetleg a töltelékből is vágunk feltűnően rosszul fejlődő törzseket, betegeket, súlyosan sérülteket vagy kiküszöbölendő fafajokat. A tölteléket egyébiránt lehetőleg sűrűn tartjuk.

Áttérve az egyes rendszerek elnevezésére, már említettem, hogy a rendszeres — mondhatnám *normális!* — szálaló erdő neve alatt azt a szálalást kell értenünk, amelynél a használat, vagyis a vágás évről évre végig megy az erdő egész területén és minden területegységről kiszedi az arra előirányzott törzseket, amelyeket gondos válogatás útján kell kijelölnünk.

Ennek nagyon gyakori változata, amikor nem minden egyes esztendőben megy végig a használat az egész területen, hanem az erdőt kisebb részekre osztjuk és ezeken a részeken váltogatva vágunk végig annyi évi időközökkel, ahány ilyen külön területet hasítottunk ki. Így *Biolley* hat külön területtel dolgozott a svájci Cou-

4. Ebből következik, hogy a vonalas szálalóvágás nevet, ami kifejezetten felújító vágást jelent, vonalas felújításra kell helyesbíteni. A felújító vágások között lehet: csoportos felújítás, vonalas felújítás és szegélyes felújítás. Mindegyikből kialakulhat a megfelelő szálalás is, ha a felújítás idejét kinyújtjuk a vágásfordulón végig. Így lehet belőle csoportos szálalás, vonalas szálalás, szegélyes szálalás.

vet vidékén, hat évenként visszatérve; vagy a Hidegvízvölgy tanulmányi erdejében három évenként térünk vissza, az egész terület egy-egy harmadát dolgozva át.

Ezekre az eljárásokra helytlen van a „szünetelő szálalás” neve. Mennél rövidebb szüneteket iktatunk közbe, annál közelebb jutunk a normális szálaláshoz. Ajánlatos, hogy 5—6 évnél hosszabb szüneteket ne iktassunk közbe, tíz évnél hosszabbra pedig soha ne nyúljunk.

A szünetelő szálalásnak ott van helye és előnye, ahol az erdő egész területe túl nagy ahhoz, hogy évről évre végig átdolgozhatjuk. Hozzáfűzöm, hogy egy-egy külön szálaló erőkiterjedését átlag 100—200—300 ha-ral szabhatjuk meg, 600—700 ha-t már a felső határnak tekinthetjük, amelynél nagyobb területet nem bízhatunk egy-egy szakemberre. Nagyobb kiterjedésű szálaló erdőgazdaságok kialakítása már csak a belterjes és gondosság rovására mehet, ill. tervszerű feldarabolást követel.

Régebben használtam a „vágásos szálalás” kifejezést olyan esetekben, amikor nagy kiterjedésű, túlkoros állományokat kell rövid idő alatt legalább egyszer átdolgozni. (Erdőművelés tan. 493.) Erre őserdőszerű területek megnyitására lehet szükség azoknak feltárással kapcsolatban, amikor a legvénebb törzsek eltávolítására törekszünk. Közép-Európában már ilyenekre ma nem találnak lehetőséget, úgyhogy ezt a szót teljesen el is hagyhatjuk, nem fogjuk érezni hiányát.

A különböző park-, séta-, emlék- vagy üdülő-erdők mind a szálalás alapján állnak, elnevezésüket a fenti szavak adják a tényleges céljuk alapján, rendszerüknek neve marad: szálaló erdő. A rendszeres faanyag termelés itt már bizonyos fokig alkalmazkodik az emberi jólét és üdülés céljaihoz.

A szálaló erdő képe változik aszerint is, hogy az öreg fáknak milyen arányú részeseledést adunk. Ez azonban a szálalás lényegén nem változtat és nincs miért ezt külön névvel jelölni.

A szálalásra nemcsak szálalókat rendezhetünk be, hanem a sarjerdőt is. Nem tartom kívánatos erdőalaknak, amint általában a sarjzartatást — bizonyos kivételekkel! — kerülnöndőnek minősítem. A rendszeren magán, az eljáráson, a keletkezés módja — magról-e vagy sarjról — nem változtat, nincs miért külön nevet keresni számára.

Egészen különleges rendszert jelentenek a „mezővédő erdősávok”, amelyeknek sűrűségét, a nap, szél és csapadék be- ill. átbotcsátását szabályoznunk és egy bizonyos megkívánt fokon kell tartanunk, amire a szálalás kiválóan alkalmas.

Ezeknél is az erdőjelleg bizonyos megszorítást szenved, a céljuk is eltér a normális erdőgazdaságtól, mert a faanyagtermelés a második sorba szorul, az első sorban áll a mezővédés, ami az elnevezésben kifejezésre jut. Más névre nincs is szükség, csak azt kell tudnunk, hogy a faanyag használatát a védelem céljához kell simítanunk. Az erdőjelleg már a terjedelmének különleges alakja miatt is — rendszeren hosszú, keskeny szalagalak, csupa erdőszele! — nem tud kellőképp érvényre jutni, a természetes felújulás akadályokra fog találni és mesterséges segítségre fog szorulni, még a sarjzartatásnak is jut bizonyos szerep. Ezeket a tényeket mind bele kell foglalnunk a „mezővédő” elnevezésbe.

Meg kell még tárgyalnunk a csoportos szálalás kifejezést, amellyel csak nehezen tudtam megbarátkozni, helyesebben: nem is tudtam vele megbarátkozni, csak valahogyan beletörődtem a szükséges volta miatt. A szálanként való szálaláshoz nem kell magyarázat, az magától értetődik. De a csoportos szálalás...? Ilyen tulajdonképpen nem is lehet, mert a két szó ellentmond egymásnak.

De hozzá kell szoknunk és megfelelően értelmeznünk kell ezt a kifejezést. Hiszen a csoportos felújítás szó sem felel meg jól annak a fogalomnak, amit kifejez, mert tulajdonképpen csak a településre vonatkozik, még kevésbé logikus a csoportos szálalás kifejezés, mert két ellentétes fogalmat olvaszt egybe. A csoportos felújítás „csoport” szava alatt olyan állomány alakulást kell értenünk, amely nagyjából köralakú, a középpontja körül sűrűbben halmozódnak akár a kivágott törzsek, akár a települő csemeték, de sehol nincsenek határozott vonalai, hanem mindenütt elmosódást mutat. Kaán Károlynak nagyon beszédes hasonlata a víz tükrére hulló esőcseppről azért oly jellemző, mert abban sincs határozott vonal, hisz menten szétfolyik. De a csoport szó alatt még csak annyira szabályos idomot sem szabad értenünk, mint a hullám gyűrű, mert a csoport lehet ovális is, de lehet szabálytalan krumplics alak is. A csoportos szálalás szóhoz hasonló a vonalas és a szegélyes szálalás kifejezés is, kb. ugyanaz az előnye és ugyanaz a hátránya.

A szálankénti szálalás fogalmával összeegyeztethető, hogyha kettő vagy három törzset vágunk ki egymás közelében, de azok száma mindig csak nagyon kicsi lehet;

ha többet vágunk, akkor a csoport, vonal vagy szegély szóhoz kell nyúlnunk. A csoportoknak egymáshoz való illesztéséből kialakíthatjuk a hullámvonalat vagy hullám-szegélyt, száraló erdő értelmezésben, aszerint, hogy a támadó vonalat — rá merőle-
gesen — csak egy vagy mind a két lehetséges irányban toljuk előre.

A csoportos száralás és változatai révén elesik az a különbség a száralás és a felújítógátások között, hogy előbbinél az egyes kivágott törzsek okozta hézagot nem tágítjuk, ellenben a felújító vágásoknál a hézagot folyton tágítjuk. Érthető, hogy a száralásnál — a lényegesen kisebb évi fatömegvágások miatt — ez a tágítás sokkal lassúbb menetben folyik, mint a felújító vágásoknál.

A rendszertelen száralás — talán helyesebb volna a „rendetlen száralás“, mert rendszere van az előbbinek is, de ennek lényege a java anyag vágása és a selejtnek kimélése. Kétségtelenül ez volt a használatnak legrégebbi, ősi módja, amelynél a mű-
velés szóhoz nem jutott. Sajnos, nemcsak az ősi időkben divatozott, az újabb idők-
ben is gyakran kísértett. Nem számíthatjuk az erdőművelés eljárásai közé, mert ez az erdőnek megrablása és tönkretételének legbiztosabb módja. A legnagyobb hátrá-
nyának azt minősítem, hogy az erdő megmarad ugyan, de a fa elfogy belőle és ma-
rad silány cseplész, amely még a rontott erdő nevét sem érdemli meg. Erdőművelési
szerepe csak az elijesztő példa lehet és csak mint ilyen kaphat helyet a nomencla-
turában.

Így a száralás rendszereinek elnevezései eléggé leegyszerűsödnek, amellet azonban megmarad az a tény, hogy a száralás a legrugalmasabb erdőalak és jóformán minden egyes száraló erdőnek megmarad a sajátos egyéni jellege, annak a kezeírása aki azt megteremti és gondozza.

Az erdőgazdaság lakóépületeiről

WINKLER OSZKÁR

egyetemi tanár

Az elmúlt évek legfontosabb feladatai közé tartozott a dolgozók részére korszerű elrendezésű és felszerelésű s amellet gazdaságos lakások minél nagyobb számban való építése. Az első ötéves terv programjában 180 000 új lakás megépítése szerepelt, de a dolgozók lakásszükségletének megfelelően menetközben ezt a számot tekintélyes mértékben növelni kellett. A legutóbbi időben legnagyobbbrészt típusstervek alapján épültek az új lakóházak, amelyek tervezéséhez a lakóépületekre vonatkozó tervezési normák szolgáltak alapul.

A közelmúltban épített lakások sok tekintetben nem elégtették ki a velük szemben támasztott követelményeket, s ez szükségessé tette a lakástervek minden részletre kiterjedő vizsgálatát, a hibák, hiányosságok kiküszöbölése, valamint a helyes tervezési normák megállapítása céljából. Ennek a közleménynek nem célja a most folyó s a lakáskérdés egész területére kiterjedő vizsgálatok és eredmények ismertetése; egy szűkebb területet, az erdőgazdaságok szabadonálló, iker, vagy csoportházas beépítési mód szerint épülő, egyszintű lakóházait szándékozunk szemügyre venni abból a célból, hogy az erdőgazdaság dolgozóinak sok tekintetben különleges igényeiből kiindulva, a már megépített lakóépületek használata során megmutatkozott hibákon okulva, megállapíthassuk először is azokat a lakásfajtákat, amelyek az erdőgazdaságokban szöbakerülhetnek és rögzítsük a tervezés kiinduló adatait, irányelveit, amelyekre az új, korszerű erdőgazdasági lakóépületek tervezéséhez szükségünk van.

Mindenekelőtt pillantsunk végig az erdőgazdaságok eddigi lakásépítési tevékenységén. Az 1945 előtti időszakra vonatkozóan kevés adat áll rendelkezésre; az erdő jó része ebben az időben nem volt állami tulajdon. Kétségtelen, hogy e lakóépületek túlnyomó része a túlzott takarékoság elvének megfelelően a legegyszerűbb alaprajzi elrendezéssel készült és felszerelés tekintetében minden kényelmet nélkülözött. Elvértve létesültek ezidőtájt is korszerűnek mondható lakások, amelyekhez többek között a gödöllői erdőgazdasági lakótelep lakóházait is sorolhatjuk.

A felszabadulás utáni esztendőkbén az erdőgazdaságokban is nagyrészt helyreállítási munka folyt annál is inkább, mivel az épületekár itt is tetemes volt s az elpusztult és rongált házak között sok volt a lakóépület. Ebben az időszakban — 1945—1946-ig — mindössze 10—15 új lakás létesült. A lakásépítési tevékenység az